בס"ד

גליון מספר: 40

פרשת בהר

העלון מוקדש להצלחת נוחי
בן זהבה ויוסף דורון בן דזי

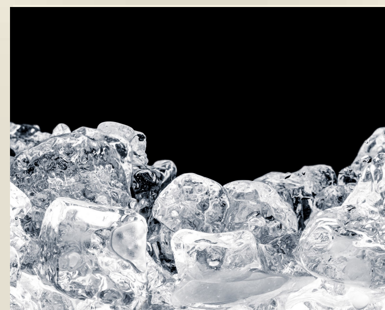
מאור - 0542390375

– הגליון השבועי של קהילת מכון –

יגדיל תורה

דברים במחשבה
ההיגיון בגלגול נשמות

פתרון החידה הקודמת
בדין המסת קרח בשבת

החידה השבועית
שימוש בספוג בשבת

טעמי השמיטה

הרב יעקב דואני / רב במכון יגדיל תורה ומחבר הספר בית חם

בתחילת פרשת בהר, אנו מצווים על מצות השמיטה: "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַה': שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ: וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת לַה' שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר: אֵת סְפִיחַ קְצִירְךָ לֹא תִקְצוֹר וְאֶת עִנְּבֵי נְזִירֶךָ לֹא תִבְצֹר שְׁנַת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ".

ויש לשאול, מה טעם מצות שמיטה?

לדעת שהכל ביד הקב"ה - הבכור שור מבאר שטעם השמיטה "שתהא ניכר שהוא של הקב"ה". וכמו שמבואר במסכת סנהדרין (לט ע"א): "מאי טעמא דשביעתא?.. אמר הקדוש ברוך הוא לישראל: זרעו שש והשמיטו שבע, כדי שתדעו שהארץ שלי היא". וכן נאמר "כי לי הארץ". וכן כתב רבינו בחיי שבשנת השמיטה אסור לאדם להתנהג בשדה כמנהג אדון, אלא כל פירותיו הפקר, ועל ידי זה "יתבונן האדם בלבו כי אין עיקר האדנות והממשלה אלא לאדון הכל ב"ה".

עדות לבריאת העולם - הרמב"ן מבאר שכמו שהשבת היא עדות שהקב"ה ברא את העולם בשישה ימים ובשביעי נח, כך השמיטה היא עדות לששת אלפים ימי העולם, והאלף השביעי כולו שבת ומנוחה לחיי העולמים. ממילא, כל הכופר בשמיטה, כאילו כופר במעשה בראשית ובעולם הבא, וכמו שנאמר ביחס לשבת. וכן כתב בספר העקידה ש"תכלית מצוה זו זכר לחידוש העולם ולזכור ימות עולם וסוף ימי חלדו".

מנוחת הארץ - הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג לט) מציין שאחד מטעמי השמיטה הוא בכדי ש"תוסיף הארץ תבואתה ותתחזק בעמדה שמוטה". כלומר, הארץ צריכה לשבות שנה אחת על מנת שתנוח ותאגור כוחות בכדי שלא תיחלש, וכך תוכל הארץ לתת פירות טובים יותר.

חיזוק האמונה והבטחון בקב"ה - הכלי יקר מבאר שטעם מצות השמיטה היא "להשריש את ישראל במדת האמונה והבטחון בה'". מדוע? משום שהקב"ה חשש שכאשר ייכנסו ישראל לארץ, עקב ההתעסקות הרבה בעבודת האדמה ובגשמיות,

>> המשך הדבר תורה בעמוד האחרון<<

מיקוד בחיים היום יומיים

הרב אמיר אזולאי/ רב במכון יגדיל תורה מחבר הספר על שלושה דברים

לפני מספר ימים, לכדה את עיניי מודעה שיווקית מעניינת המציעה לציבור הרחב "ללמוד לנגן ב90 יום". ייתכן ורבים מהקוראים נחשפו למודעה זו. למען האמת מודעות שיווק מעין זו אינם דבר חריג בנוף התרבותי של המאה ה21. רשת האינטרנט עמוסה בשלל קורסים מגוונים אשר מייצגים מטרה אחת- ללמוד כמה שיותר ידע איכותי בכמה שפחות זמן. תופעה זו מציגה את עמדת הנפש של מרבית מאנשי דורנו, עמדה המציגה את העומדים בה כאנשים שאין להם זמן. אלו, תמיד ישרו תחושה שהם ממהרים למקום שאומנם אינו ידוע, אך בוודאי הוא לא היכן שהם נמצאים כרגע.

העמדה הנפשית הזו יוצרת את האופי של מציאות חיינו. כך אט אט הלכו תשדירי הפרסומות והתקצרו למשך זמן קצרצר בלבד, וכן בתחום המוזיקה, אורך השירים החל להתקצר יותר ויותר וכן עוד רבות הדוגמאות. מכל אלו יכולים אנו לראות שהתרבות כולה ממהרת אל מקום אחר, העיסוק העכשווי הוא תמיד רק תחנה בדרך ל.. ולא התחנה הסופית והמטרה המבוקשת. אך אבקש לעצור מעט ולשאול לאן הקצב המסחרר שכל תחומי החיים לוקחים בו חלק מוביל? לאן אנו ממהרים? או יותר נכון, למה אנחנו ממהרים כל הזמן ולא מסוגלים "לחיות את הרגע", את העיסוק שבו אנו עסוקים ברגע זה ממש?

התשובה לכך היא שכנראה תפיסת העולם שלנו משדרת לנו שאנו צריכים להגיע אל מקום טוב יותר, אל פסגה רמה יותר בחיינו. מתוך כך אופי החיים שלנו הפך להיות מהיר, כזה אשר מניע את חיינו על מסילות החיים בקצב מסחרר. אפילו מסחרר מידי.

אולם צריכים אנו לדעת שמקורות הקודש של עם ישראל מורים לנו בדיוק ההיפך. היהדות מורה לנו "לחיות את הרגע", לא במובן הנמוך והרדוד אלא באופן קדוש ונעלה.

"בכל דרכיך דעהו", במילים קצרות אלו מלמדנו שלמה המלך את היחס הנכון והראוי אל החיים בכלל ואל עבודת ה' בפרט. נעיין בביאורו המופלא של הרב קוק זצ"ל לפסוק זה:

"בכל דרכיך דעהו, צריך לבקש את הקכ"ה בתוך הדרכים שהוא מתנהג בהם. ... בכל הדברים שעושה הרי באמת אין

דבר בעולם שאינו לכבודו ית', ע"כ כל מה שעושה יהי' הכל דברי מצותו ורצונו, ויבקש בהם את שמו ית', כשישתדל בכל שכלו וכחותיו לעשות את מה שהוא עושה בתכלית השלמות בכל צדדי השלמות, ונמצא שהוא יודע את השי"ת בכל הדרכים."

הרב בדבריו מציג גישה מהפכנית וחשובה המתבוננת על השי"ת בעיניים בוגרות יותר. חיי היום יום שואבים אותנו אליהם, כל אחד מאתנו מעורב בשלל מערכות חייו הסובבות את עולמו, זה יכול להיות תחום עיסוק אשר עומל הוא בו לפרנסתו, או פעילות עם ילדיו בגינת המשחקים. אלא שלעיתים רבות, עלולים אנו להגיע לידי תובנה תת מודעת, שכל התחומים הללו אינם מפגישים אותנו עם האלוקות. תודעה פנימית זאת לוחשת באוזננו "אם אתה רוצה לפגוש את הקב"ה, לך לבית המדרש רק שם תפגוש אותו".

אכן יש בלחישה זו הרבה מן האמת- בוודאי שבבית המדרש או בבית הכנסת נפגוש את השית בצורה האיכותית והחזקה ביותר, אך האם זה המקום היחיד שבו ניפגש עם השי"ת? הרב קוק זצ"ל בדבריו מורה לנו שלא כן.

השי"ת מחיה את העולם כולו על כלל רבדיו, ומוביל אותנו בהשגחה מופלאה אל נתיבי החיים השונים. כל אדם נולד עם כישרונות מסוימים, או נפגש עם סיטואציות כאלה ואחרות אשר גורמות לו להשתלב בשאר מערכות החיים היום יומיות. וכאן אנו מגיעים לנקודה חשובה, הסיבה העיקרית שהובילה את האדם לתחום העיסוק שלו או לסיטואציה אנושית כזו או אחרת היא מכיוון שכך רצה השי"ת, זו הדרך שהקב"ה סלל עבורו באותו רגע או באותה תקופה.

נמצא שכאשר האדם צועד בדרך הזו, אשר התווה עבורו השי"ת, הוא בעצם נפגש עם הרצון האלוקי אשר מקיף את חייו ומוביל אותו בשבילי החיים. הדרך בה הוא יוכל לפגוש

חייו ומוביל אותו בשבילי החיים. הדרך בה הוא יוכל לפגוש את הקב"ה בדרכי חייו השונות, בצורה העוצמתית ביותר היא ע"י מיקוד. במילים אחרות עליו להתמקד בכל פעולה ופעולה שהקב"ה הוביל אותו אליה ולעשות אותה בצורה הטובה והמדויקת ביותר, כיוון שזה רצון ה' ממנו באותו הרגע, וכך בזמן הנתון הזה השי"ת מתגלה אליו. הדרך להיפגש עם רצון ה' ולדבוק בו היא להתמקד במטרת המעשה שבו הוא שקוע ולעשות אותו במלוא הכוונה והרצינות.

שבילי החיים והסיטואציות השונות אשר אליהם נקלע כל אדם באשר הוא אינם תחנות מעבר בלבד, ואסור לו להתייחס אליהם כך. הם מייצגים את רצון ה', ואם אכן חפץ הוא לדבוק בהשי"ת בצורה הנכונה ביותר לאותו הרגע, עליו לעשות את תפקידו ולשרת את התפקיד האלוקי המוטל עליו. כך הוא יפגוש את השי"ת בצורה הטובה ביותר.

במילים אחרות, כדי להיפגש עם הקדושה, פעמים רבות נידרש למיקוד רב בשלל תחומי החיים. שנזכה להיפגש עם השי"ת ולדבוק בו בכל רגע בחיינו ויתקיים בנו הכתוב "בכל דרכיך דעהו".

האם מותר להמיס שלג וברד?

הרב מאור תורג'מן / יו"ר מכון יגדיל תורה

שבת דף נא עמוד ב

ואין מרזקין לא את השלג ולא את הברד בשבת בשביל שיזובו מימיו. אבל נותן הוא לתוך הכוס או לתוך הקערה ואינו חושש. הדרן עלך במה טומנין.

מדוע אסרו לרסק השלג בשבת והתירו לתת לתוך הכוס:

ר"ן, רוב הפוסקים - משום סרך מלאכה (מוליד), או גזירה שמא יסחוט פירות העומדים למשקים (רמב"ן). ומ"מ מותר לתת לתוך הכוס אף שאין בה משקה והוא נמס מאליו כמובא בגמ'. ואע"פ שבפירות מחמירים אם זבו מאליהן זאת מכיון שבתחילה הם אוכל, משא"כ לגבי שלג שאף כשבעודו קרוש שם משקה עליו. ואם היו מים בתוך הכוס, מותר אף לרסק השלג בידיים כמובא בתוספתא שמכיון שנתערב במים לא גזרו שמא יסחוט פירות (מג"א ס"ק יג).

טור - לתוך כוס נותן ונמחה מאליו ואינו חושש (ולא חילק אם יש משקה, וכן לא נראה שהתיר לרסק בידיים).

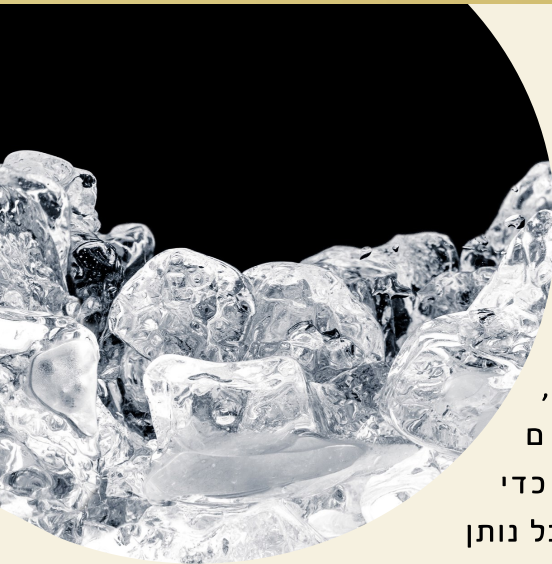
בעל התרומה - אסור לתת לתוך הכוס שאין בה משקה שלג שימס משום נולד וכן לשים אותם בחמה אסור מטעם זה. והגמ' התירה דוקא כשיש מים או יין בכוס שאז מתבטל ואינו ניכר.

לסיכום, כשיש מים בכוס לכו"ע מותר לתת השלג לתוכו, וכשאין מים לתרומה אסור שאז נחשב כנולד, ולשאר הפוסקים מותר, וכן יש מחלוקת בין הפוסקים האם מותר אף לרסק בידיים כשיש מים בכוס, ושו"ע לקמן אסר.

האם מותר לרסק שלג וקרח לחתיכות גדולות?

ב"י - דייק מרש"י שדוקא לשבר לחתיכות קטנות אסור, אבל לשבר חתיכה גדולה ממנו מותר, ואע"פ שכשמשברו ניתזות חתיכות קטנות מותר מכיון שאינו מתכוין שיזובו מימיו, וגם אם יזבו מועטים הם ולא חשיבי ועוד שהם הולכים לאיבוד. והמנהג להתיר ולא כמי שערער בדין זה. ולכן מותר לשבר הקרח כדי ליטול המים שמתחתיו.

פסיקת הלכה:

השו"ע פסק: "השלג והברד, אין מרסקין אותם, דהיינו לשברם לחתיכות דקות כדי שיזובו מימיו, אבל נותן הוא לתוך כוס של יין או מים והוא נימוח מאליו ואינו חושש; וכן אם הניחם בחמה או כנגד המדורה ונפשרו, מותרים".

ולכאורה משמע שהשו"ע אסר לרסק בידים אף כשיש מים בכוס, ולא כרמב"ם והר"ן וסיעתם - שהרי לפי שיטתם מותר שהטעם הוא שמא יסחוט פירות ואף שלתוך משקה אסור לסחוט פירות, שלג וברד עדיפא כמו לימון [ע"פ המג"א (יג)] וע"ע במ"ב (לד) שהעלה כעין זה והבן איש חי (יתרו ס"ט) והחזון עובדיה (ח"ד עמ' קנו/ז). ומ"מ בדיעבד אם ריסק החזון עובדיה (שם עמ' קנח) מיקל מכיון שדעת הרבה מן הראשונים להקל.

הפשרת גלידה בשבת: השש"כ (שם ס"ח) כתב שמותר להפשירה ואין בכך משום מוליד לפי שגם כשהיא נמסה הרי היא נחשבת אוכל ולא משקה, ומשום כך המפשיר אותה אינו נחשב כמוליד משקה. ולכן מטעם זה התיר השש"כ (שם ס"ז) להקפיא תמיסת גלידה.

הקפאת מים במקפיא: השו"ת דובב מישרים (ח"א סי' נה) החמיר בזה משום נולד. והשש"כ (שם) היקל בזה. והגרי"ש אלישיב (הלכות שבת בשבת שם הע' 59) החמיר להקפיא מים בתבנית כדי שיעשו קוביות קרח משום שדומה הדבר לבנין.

קרטיב - לשבור לחתיכות קטנות:

החזון עובדיה (ח"ד עמ' קנח) היקל בזה תוך כדי אכילתו מכיון שאינו מתכוין לצורך מימיו, ואע"פ שאפשר שהוא פסיק רישיה, הוי פסיק רישא דלא ניחא ליה בדרבנן שמותר כי נוח לו יותר שלא יזובו מימיו אלא יאכלנו בהיותו קרוש.

ר' שלום אברהם זכה בשובר לרכישה ב100 ₪ במכון בקורסים הדיגיטליים

שאלת השבוע

האם מותר להשתמש בספוג בשבת?

ר' שלום אברהם—זכה בשובר לרכישה בקורסים של 100 ש"ח

את הפתרונות יש לשלוח למייל או לוואטסאפ של המכון עד יום רביעי

myagdiltora@gmail.com / 0542390375

מזל"ט ואיחולים

העלון מוקדש לרפואת חנה אזולאי בת סוליקה

ולעילוי נשמת מסעוד בן עיישה ושרה בת חנה

ודוד רחמים בין עישא ואברהם ז"ל

ניתן לשלוח מזל"ט או איחולי ברכה למייל או לוואטאפ של המכון עד יום חמישי.

>> המשך הדבר תורה מעמוד השער >>

יחשבו הכל לטבע וישכחו את הקב"ה - "ויחשבו כי כוחם ועוצם ידם עשה להם את החיל הזה ועולם כמנהגו נוהג". לכן הקב"ה במצות השמיטה, הוציא אותם מדרך הטבע, שהרי מנהג העולם שבשש שנים עושים שנתיים זריעה ושנה אחת בור (בלי זריעה) בכדי שלא תכחיש הארץ, ואילו הקב"ה אומר שש שנים תזרע שדך, מידי שנה בשנה, והקב"ה מבטיח שהארץ תוסיף לתת כוחה לך ולא תכחיש. ולא זו בלבד אלא "נס בתוך נס", שגם לאחר שהאדם זרע שש שנים, לא רק שלא יכחיש כח האדמה, אלא אדרבא בשנה השישית תוסיף כוחה, עד כדי כך שנאמר: "וצויתי את ברכתי בשנה הששית ועשת את התבואה לשלוש השנים". על ידי הניסים הגדולים הללו, הכל ידעו "כי לי הארץ" - "ועל ידי זה יהיו עיניך נשואות אל ה'". וכמו שמצינו בירידת המן, שזה גרם שעיניהם יהיו נשואות אל הקב"ה ויבטחו בו, כך ענין השמיטה שלא יעבדו את האדמה במשך כל השנה השביעית ויסמכו על הנס.

חינוך למידת הוותרנות - כתב ספר החינוך (מצוה פד): "ועוד יש תועלת נמצא בדבר לקנות בזה מדת הותרנות, כי אין נדיב כנותן מבלי תקוה אל הגמול".

עזרה לעניים - הרמב"ם שם במורה נבוכים מציין טעם נוסף: "לחמלה על בני אדם והרחבה לבני אדם כולם, כמו שאמר ואכלו

אביוני עמך ויתרם תאכל וגו'". לכאורה הסבר זה גם מתיישב עם הפסוקים: "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך". וכן ניתן ללמוד מדברי הראי"ה קוק בספרו "שבת הארץ": "שנת שבתון מוכרחת היא לאומה ולארץ! שנת שקט ושלוה, באין נוגש ורודה: "לא יגוש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמיטה לה'". שנת שויון ומרגוע, התפשטות הנשמה, אין רכוש פרטי מסוים ולא זכות קפדנית, ושלום אלהי שורר על כל אשר נשמה באפו: "והיתה שבת הארץ לכם לאכלה, לך ולעבדך וכו'".

תזכורת לניצול הזמן -האברבנאל מבאר שמטרת האדם בעולם להגיע לשלמות, וכמו שאמרו במסכת אבות (ד, יז): "יפה שעה אחת בתשובה ובמעשים טובים מכל חיי העולם הבא". ומכיון שימי האדם קצרים למטרה חשובה זו, ראוי לו שלא יאבד את זמנו, כי היום קצר והמלאכה מרובה (שם, ב, טו), וכמו שאמרו (שם, ד, י): "הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה". לכן הקב"ה הטביע בעולמו תזכורות חשובות שבאו להזכיר לאדם שכדאי לו למהר לנצל זמנו לתורה ולמצוות בטרם יבואו ימים שלא יוכל לעשות כן. אחת מהתזכורות הללו היא מצות השמיטה. כיצד? בגלל שחיי האדם בממוצע שבעים שנה, וכמו שנאמר בתהלים (צ, י): "ימי שנותינו בהם שבעים שנה", לכן מצות השמיטה בשנה השביעית. שש שנים צריך לעבוד את האדמה, ואילו בשנה השביעית שבת שבתון. דבר זה רומז על שנות האדם שהם שבעים שנה. כמו ששש שנים עובדים את האדמה, כך בימי האדם, ששים שנה צריך לעבוד את הקב"ה בכל כוחו, בטרם יבואו שנות השבעים לחייו אז אין ראוי הוא שיעבוד באותה מידה, שכן האדם אז "בגבול הישישות" ואולי אף בקבר. האדם צריך לשים לבו, שכמו שבשנת השמיטה כל נכסיו הפקר הם לאחרים אשר לא טרחו בהם, כן הדין לאחר מותו - "ועזבו לאחרים חילם" (תהלים מט, יא).

עד כאן ראינו רק חלק קטן מטעמי מצוה חשובה זו. אך כבר מטעמים אלו ניתן ללמוד על חשיבותה הרבה של מצות השמיטה לאדם פרטי ולעולם כולו - בגשמיות וברוחניות. ומלבד כל זה, מי ששומר את השביעית זוכה בברכה גדולה, וכמו שהבטיחנו הקב"ה: "וְנָתְנָה הָאָרֶץ פִּרְיָהּ וַאֲכַלְתֶּם לָשֹׂבַע וִישַׁבְתֶּם לָבֶטַח עָלֶיהָ".

שבת שלום!